

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Acta Pacis Westphalicæ Publica

Oder Westphälische Friedens-Handlungen und Geschichte

Worinnen enthalten ist, was vom Monath Junio des Jahrs 1648. biß zu dem, im Jahr 1649. völlig erfolgten Schluß und Ende des Universal-Friedens-Congressus zu Oßnabrück und Münster, gehandelt und geschlossen worden

Meiern, Johann Gottfried von

Hannover, 1736

VD18 90103165

N. III. Designation der Evangelischen Pfarren im Stifft Oßnabrück, in Anno
Decretorio

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53029](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53029)

1647. das Nachtmahl juxta Christi Institutionem außgetheilet und B. Lutheri Psalmos & Canticiones gesungen. Theils zwar darunter haben per substitutum quendam Pontificium ihre Ordines von Edltn holen lassen, aber daraus schliesset sich nicht, daß sie Papischer Religion gewesen, der Herr Gesandter versichere sich nur gewiß, daß alles, wie es aufgesetzt, grugsahm kan dargethan und erwiesen werden, darff sich kühnlich darauf fundiren. Wir bitten unsers Orts samt und sonders, es gerühen Ew. Wohl-Edlen Dero hohen Vermögen nach, der armen Leute und der vielen guten Prediger bey diesen Tractaten im besten zu gedencken, deren Patrocinium auf sich zu nehmen, und die unaußbleibliche Vergeltung von dem Allerhöchsten zu gewarten. Bitte auch dahin zu cooperiren helfen, daß die Cansley allhier, oder Stiffts Regierung, (dafern die Tractaten zum guten Ende lauffen sollten) pari numero mit den Evangelischen sowohl, als Catholischen Rätthen bestellet werden möchte. Ich setze zu Ew. Wohl-Edlen das beste Vertrauen, sie werden Dero lang-bekandten Dexterität nach, hiesiges Stiffts und guter Leute Bestes zu befördern, ihr angelegen seyn lassen. Gestern Glocke 6. ist das Flecken Fürstenau mit Sturm übergangen, worauf um 12. Uhr die Bestung sich ergeben, und den Bechtischen Accord erhalten, hoffe, sie werden inso Wahrendorff oder Wiedenbrug acquiriren. Bitte dienlich, es wollen Ew. Wohl-Edlen sich nicht darwieder legen, weils an der Derter Occupirung diesem Stifft höchlich gebienet. Thue ic.

1647.
Junius

Ew. Wohl-Edlen ic.

Jochen Wilhelm Hass,
Dr.

An Herrn Heinrich Langenbeck, Fürstlich-Braunschweig-Lüneburgischen, zu den allgemeinen Friedens-Tractaten Abgesandten.

N. III.

Delineatio Pastorum, qui Anno 1624. in Episcopatu Osnabrugensi verbum Dei purum pure docuerunt, & Sacramenta rite administrarunt.

IN PRÆFECTURA IBURGENSEI.

N. III.
Designation
der Lutheri-
schen Pfarren
im Stifft Os-
nabrück.
Dissen.

In Dissen fuerunt Orthodoxo-Evangelici Pastores, ut & Anno 1624. Dominus Lucas Friccius Pastor conjugatus, qui circa Septembris. istius Anni beate mortuus, cujus Sacellanus Hermannus Jütting in conjugio vixit, usque in Annum 25. permansit, sacram Synaxin sub utraque specie administravit ab Episcopi Cardinalis Vicario, ab officio remotus; in hac Dissensi parochia semper usi sunt agendis Verdensibus.

Iburg.

In Oppido Iburgensi concionatus est Monachus Benedictini Ordinis, sed sub utraque Sacram Synaxin semper administravit & canticiones D. Lutheri Germanicas usque in Annum 25. in Ecclesia cecinit.

Glaen.

In Glaen Anno 1624. fuit conjugatus Pastor, Hermannus Döringen, canticionibus Dr. Lutheri Germanicis usus, Sacram Synaxin sub utraque ad mortem administrans.

Glandorff.

Johannes Geistmann fuit Pastor uxoratus in Glandorff Ao. 1624. S. Synaxin sicut ejus antecessores sub utraque specie administravit ad Annum usque 25. quo Iburgi carceri mancipatus, donec ad Papisimum deficere compelleretur.

5) In

1647. Junius. 5) In *Laer* fuit Pastor Henricus Rupe uxoratus, cantionibus D. Lutheri Germanicis usus, Sacram Synaxin sub utraque usque ad Annum 25. administravit, quo Anno jussu Domini Cardinalis & Episcopi ab Hohenzollern officio motus.
- Borchlo. 6) In *Borchlo* Anno 1624. fuit Pastor adhuc vivens uxoratus Eberhardus Sack, semper cantionibus D. Lutheri Germanicis usus, S. Synaxin sub utraque usque ad Annum 25. administravit.
- Bissendorff. 7) In *Bissendorff* Anno 1624. fuit Sacellanus Hermannus Schone Orthodoxo-Evangelicus, qui ante Pastoris Domini Michaelis Meiers confirmationem per aliquot Annos Substitutus, usque ad Annum 26. sub utraque specie cum cantionibus D. Lutheri Germanicis administravit, ubi ob persecutionem exilium eligere coactus fuit.
- Holte. 8) Anno 1624. fuit Pastor in *Holte* Georgius Nierman in conjugio vivens, sub utraque usque ad Annum 26. cantionibus Dr. Lutheri Germanicis administravit, ubi ad Papismum declinare cepit.
- Schledehausen. 9) Anno 1624. Pastor fuit in *Schledehausen* Dominus Gerhardus Gisecker, qui cantionibus Dr. Lutheri Germanicis usus est, in Ecclesia & in arce Schelenburgensi S. Synaxin sub utraque specie administravit, prout ipse Ao. 34. coram moderno Pastore & aliis confessus, & se Evangelicum esse declaravit.
- Belm. 10) Anno 1624. fuit Pastor in *Belm* Johannes Hötmer, qui S. Synaxin sub utraque administravit & cantionibus D. Lutheri usus est.
- Hagen. 11) Anno 1624. fuit in *Hagen* Pastor uxoratus Conradus Kruse, Evangelicas conciones habuit, & D. Lutheri cantiones Germanicas canere solitus est.
- Walsenhorst. 12) Anno 1624. fuit Pastor in *Walsenborst* Fridericus Rotgeri, qui se Evangelicum Pastorem confessus est, & publica concione, in praesentia Dn. Pastorum in Belm & Schledenhausen multorumque auditorum, se S. Synaxin tempore Episcopi Philippi Sigismundi p. m. sub utraque administrasse & D. Lutheri Cathecismum docuisse, contestatus est.
- Ofede. 13) Anno 1624. fuit in *Ofede* Pastor adhuc vivens Boldovinus Busch, qui cantionibus Dr. Lutheri usus, & Sacram Synaxin petentibus sub utraque communicavit.

Sub PRÆFECTURA FURSTENAWIANA Anno 1624.
& quidem:

- Fürstena. 1) In *Fürstena* Parochia vixit Dominus Bernhardus a Born, Sacellanus ejusdem fuit Balthasar Kreienkamp uterque Evangelicus.
- Quackenbrück. 2) In Parochia *Quackenbrungen* vixit Dominus Pastor Hugo Meier, Sacellanus ejusdem Nicolaus Vos.
- Bippen. 3) In Parochia *Bippen* vixit Johannes Meyer, pro tempore Evangelicus concionator in Geerde, in Præfectura Vordensi.
- Menßlage. 4) In Parochia *Menslagen* vixit Bariona Halleroord.
- Andum. 5) In Parochia *Andum* Stephanus Grüter, Sacellanus ejusdem Johannes Grüter.
- Wattbergen. 6) In Parochia *Wattbergen* vixit Georgius Jütting.

7) In

1647.
Junius.Mersen.
Dienkirchen.
Alffhusen.
Bergen.
Wolfege.

Uffeln.

7) In Parochia *Mersensi* vixit Johannes Marfus.8) In Parochia *Nienkirchen* vixit Rudolphus Brickwede.9) In Parochia *Alffhusensi* N. Grothus.10) In Parochia *Bergensi* Johannes Hector.11) In Parochia *Vollagen* Dominus Lambertus.12) In Parochia *Uffeln* Samuel Dünte.

Ex his omnibus Dominus Hugo Meyer usque in Annum 1628. in Quackenbrugge pure verbum Domini docuit, Sacramenta rite dispensavit, quo Anno ab Episcopo Osnabrugensi officio motus, à Generosissimo Comite Oldenburgeri ad officium simile Ecclesiasticum in Bingumb vocatus. Reliqui Domini Pastores eodem Anno in tota Praefectura Furstenawensi pure verbum Dei juxta Confessionem Augustanam docuerunt, Sacramentum Cœnæ Dominicæ sub utraque administrarunt, usi Agendis Verdenfibus, fere omnes uxorati, tandem in exilium ire compulsi, paucis à vera Religione deficientibus exceptis.

PRÆFECTURA RECKENBERGENSIS.

Wiedenbrück.

1) Anno 1624. in Civitate *Widenburgensi* fuere Evangelici Pastores, inter quos etiam Anno 1626. officio Pastoratus functus fuit Jacobus Veltman p. t. Pastor Evangelicus in Dissen.

Güterslage.

2) Praesertim vero in Parochia *Guterslagensi* fuerunt usque ad annum 1628. Orthodoxæ Religioni addicti Pastores, quo Anno primum reformatio subsecuta fuit, hujus Parochiæ Patronus Generosissimus Comes Tecklenburgensis.

PRÆFECTURA GRONEBURGENSIS.

Welle.

1) Anno 1624. in Parochia *Mellensi*, Georgius à Coverde conjugatus vixit, Sacramque Synaxin sub utraque specie dispensavit, anno vero sequenti officio motus, in Gesmold Vicarium egit Anno 1635. defunctus. Sacellanus ibidem Gerhardus Hasselius Augustanæ Confessioni constanter addictus. Anno 1625. ab officio remotus, & à Cœtu Radewichiano, qui est Herfordiæ, ad Ludimagistri officium vocatus, ibidemque Anno 1633. obiit.

Buer.

2) Anno 1624. in *Buer* vixit Albertus Brüning, qui ob Augustanæ Confessionis doctrinam Anno 1625. ab officio remotus, & Parochiæ in Wagenfeldt praefectus, Anno 1634. ad parochiam patriæ vocatus, pie Ao. 1636. ibidem mortuus, jussu Principis p. m. Philippi Sigismundi usus Agendis Verdenfibus.

Gesmoldt.

3) Anno 1624. in Parochia *Gesmolensi* vixit Conradus Busch, qui itidem Sacram Cœnam administrando institutioni dominicæ se conformavit, conjugiumque colens, beate defunctus.

Wellingholzhausen.

4) Ao. 1624. in *Wellingholzhausen* vixit Patroclus Kab itidem uxoratus.

Westerohlendorff.

5) Anno 1624. in Parochia *Westerohlendorff* vixit in matrimonio Jodocus Stammengieser, sacramque Cœnam ut superiores dispensavit, anno vero sequenti, à vera Religione ad heretodoxam defecit.

Reinsloß.

6) Ao. 1624. in Parochia *Reinsloensi* vivit Antonius Grünsfeldt & uxoratus uti prædicti Sacræ Cœnæ dispensator fuit, anno sequenti à Religione defeciendo Papismum secutus.

7) Ao.

1647.
Junius.

1647.
Junius.

præest, qui eodem anno quo duo prædicti scilicet Anno 1625. ab officio suo pulsus recedere coactus fuit, ille uxorem sibi legitimo matrimonio junctam habet, administravit S. Cænam ibidem loci secundum ipsius Christi institutionem, prout dictus Dominus Hülsmannus ipse sua manu, qua ad Pastorem in Lintorp scripsit, testatur, atque hi Pastores Agendis Ecclesiasticis, quæ vel Dominus Philippus Sigismundus Dux Brunsv. & Luneburgensis pro dicecesi Verdensi, vel Dominus Christianus Episcopus Mindensis pro suis ditionibus, vel ipsi Duces Brunsvicenses & Luneburgenses divulgârunt, usi sunt.

1647.
Junius.

IN PRÆFECTVRA HVNTEBVRGENSI.

Oster-Cap.
peln.

1) In *Oster-Cappeln* Anno 1624. fuit Pastor Dominus Johannes Busch, vixit cœlebs per biennium, dicitur S. Synaxin sub utraque administrasse, uti ejus antecessor Dominus Georgius Bodeker, qui ultra 50. Annos ibidem vixerat, prædictus Johannes Busch mansit in Oster-Cappeln, tempore Cardinalis Missam celebravit, vivit Pastor adhuc, & divina peragit apud nobiles in Sudhufen, Anno autem 1624. & præcedentibus usque ad Annum 1625. Germanici Psalmi plerique in Templo ibidem decantati sunt.

Venne.

2) In *Venne* fuit Pastor Anno 1624. Herbord Busch uxoratus, & S. Synaxin administravit sub utraque, mansit autem Anno 1625. tempore Cardinalis, remotus est officio postea propter uxorem, Cantica etiam Germanica pleraque in Templo decantata sunt, dictus Pastor post expugnationem Urbis Osnabrugensis in Rimslo per aliquot septimanas Sacra peregit, ubi, ut Evangelicæ Religioni addictus, mortuus est.

Hunteborg.

In *Hunteborg* tum temporis idem status fuit, qui in Venne, refert modernus Pastor Evangelicus, se nihil aliud scire & audivisse, quam quod tum temporis ibi fuerit Pastor Dominus Casparus Sartorius uxoratus, Sacram Synaxin administraverit sub utraque, huic mortuo furrogatus est Dominus Klinckhammer, qui primum professus est Evangelicam Religionem, sed postea mutavit &c.

N. IV.

*Desideria Civitatis Osnabrugensis.*N. IV.
Desideria der
Stadt Osnab-
rug.

Civitati Osnabrugensi omnia & singula sua Jura, Immunitates, Consuetudines, Statuta & Privilegia, in specie Privilegium de non evocando, ab Imperatoribus & respectivè Episcopis vel jure proprio ullo tempore acquisita & concessa, facta testâ maneat, præcipue Jus Episcopale & Patronatus cum libero exercitio Augustanæ Confessionis in templis & Scholis, merum & mixtum Imperium in cognoscendo, judicando, condemnando, exequendo, jus proprii præsidii & vigore Privilegiorum jus stapulæ Commerciorum præcipuæ linteï Osnabrugensis, cassatis omnibus super his & nunc & in futurum in Dicecesi occasione belli irreptis Monopoliis aliisque controversis in contrarium actis: Petersburgum & alia inusitata Diceceseos fortalitia destruantur, Ordines nulli præter presentes in Civitatem introducantur, Augustiniano & Franciscano templis cum pertinentiis in usum Ecclesiæ & Scholæ Senatus convertis. Ordo equestris solvat Civitati 27000. Thaleros ipsi ordini concreditos cum Legati interesse. A Senatu ex summa appellabili 200. aureorum, ad Cameram immediate appellatur, & permittatur ei Jus Gravatius. Concedatur Civitati jus cudendi auream & argentam monetam, deturque ei jus molendinorum intra suum territorium, atque ejus Jurisdictio Ter-